

NT.4

Analisar e reflectar las transfurmaziuns da l'energia

◀ Cumpetenzas precedentas: NUS.3.2

1. Las scolaras ed ils scolars san analisar furmas e transfurmaziuns d'energia.

renviaments

STS.1.4

Fisica, chemia, biologia: furmas d'energia e transfurmaziuns d'energia

NT.4.1

Las scolaras ed ils scolars ...

3

a	» san describer proceduras, tar las qualas ina furma d'energia vegn transfurmada en in'autra furma d'energia (p.ex. combustiun d'in carburant, cellas solaras, utilisaziun dal nutriment en il corp, scarsolar da la muntogna giu, duvrar in furn, duvrar ina glisch dad LED, d'alogen u da spargn). furmas qualitativas d'energia: energia potenziala, chinetica, electrica, chemica e termica	ATT.2.B.1.5f
b	» san preschentar schematicamain transfurmaziuns d'energia a chadaina sco era nominar furmas e midaders d'energia (p.ex. energia dal moviment - generatur sco midader d'energia - energia electrica - stgaudament sco midader d'energia - energia termica). transfurmaziuns d'energia a chadaina	
c	» enconuschan la significaziun dals cunfins sistemics tar la descripziun da process da transfurmaziun d'energia.
» san describer e declarar cun agid d'exempels il princip dal mantegniment d'energia.	
d	» san chapir e describer l'energia transfurmada per unitad da temp sco prestaziun (p.ex. prestaziun mecanica cun ir d'ina stgala si sco energia potenziala gudagnada per unitad da temp, prestaziun electrica tar il buglir aua sco energia electrica duvrada per unitad da temp).
» san identifitgar e describer la lavur sco ina da las unitads decisivas en il process da la transfurmaziun d'energia.	
e	» san calcular en differentas situaziuns l'energia potenziala, chinetica ed electrica (p.ex. craps da differentes pais vegnan auzads sin differentas autezzas, apparats electriccs vegnan laschads ir differentamain ditg).
» san calcular ina prestaziun mecanica ed electrica.	
f	» san identifitgar e describer transfurmaziuns d'energia sco talas en sistems vivents. fotosintesa, respiraziun da las cellas	

◀ Cumpetenzas precedentas: NUS.3.2		renviaments	
2. Las scolaras ed ils scolars san descriver e ponderar las sfidas d'accumular, metter a disposiziun e transportar energia.			
Fisica (chemia, biologia): accumular, metter a disposiziun e transportar energia			
Las scolaras ed ils scolars ...			
NT.4.2			
3	a	» san descriver differentas pussaivladads da l'isolaziun vi d'exempels dal mintgadi e cumparegliar mintgamai lur effect (p.ex. chanta da termos versus chanta da vaider, pullover da launa cun anzas grossas versus chamischa da mangola). conducciun da chalur, radiaziun da chalur, current da chalur; isolaziun	
	b	» san mussar cun agid d'exempels dal mintgadi ch'ina part da l'energia vegn quasi adina transformada en energia termica tar transformaziuns d'energia. svalitaziun d'energia	
	c	» san numnar e descriver differentas pussaivladads d'accumular e da metter a disposiziun energia electrica (p.ex. batteria, roda da schlantsch, dinamo, generaturs en ovras d'energia).	ATT.2.B.1.5f
	d	» san retschertgar differentas furmas per metter a disposiziun energia ed analisar quellas a moda cumparativa. purtaders d'energia regenerabla e fossila » san cumparegliar e giuditgar il grad d'efficacitad da transformaders d'energia (p.ex. furmas d'energia betg utilisablas, inexistenza d'in perpetuum mobile).	ATT.2.B.1.5f
	e	» san sut tge cundiziuns generalas che energia po vegnir accumulada e transportada e san discutir ils avantatgs ed ils dischavantatgs respectivs.	
	f	» san applitgar en il mintgadi las enconuschientschas davart energia ed agir a moda reflectada cun ir enturn cun resursas d'energia.	